

Kajaven lausunto

Kuuleminen 1. suuntaviivoista sähköverkkotoimintojen valvontamenetelmiksi valvontajaksolla 1.1.2024 – 31.12.2027 ja 1.1.2028 – 31.12.2031

Kiitämme mahdollisuudesta lausua. Lausuntomme ei sisällä salassa pidettävää tietoa.

Haluamme viitata myös Energiateollisuuden lausuntoon suuntaviivoista sekä Gaian toimittamaan lausuntoon koskien StoNED-mallia.

Yleisesti

Jakeluverkkoyhtiöt ovat merkittävässä roolissa mahdollistamassa vihreän siirtymän ja tulevaisuuden yhteiskunnan muutosten toteutumisen paikallisissa olosuhteissa. Verkon kehittäminen tulee mahdollistaa kokonaisvaltaisesti ja kansantaloudellisesti järkevästi sekä alueelliset erityisolosuhteet riittävästi huomioiden. Valvontamenetelmien ei tule rajoittaa yhtiöiden mahdollisuutta sähköverkkojen kehittämisen suhteen eikä toisaalta liikaa ohjata tiettyihin menetelmiin. Alueellisesti on mahdollistettava eri keinot sähköverkon ylläpidon ja kehittämisen suhteen, muutenkin kuin investoinneilla.

Poistoero verkon hyödykkeistä

Vuonna 2016 alkaneelle valvontajaksolle tehtiin muutos kertyneen poistoeron käsittelyyn ja sitä kautta laskennallisen verovelan käsittelyn osalle. Muutoksen perusteena tulkittiin olevan mm. valvontamenetelmien veroneutraalisuus. Nyt tehtävä muutos toiseen suuntaan on iso vaikutteinen, eikä tue yhtiön vakaan taloudenpidon edellyttämää suunnitelmallisuutta. Valvontamenetelmät tulisivat olla ennustettavia ja mahdollistaa pitkän aikavälin suunnittelun kokonaisuutena ja tämä edestakainen muutos luo epävarmuutta ennustettavuuteen.

Esitämme ehdotetun muutoksen kumoamista. Koemme, että valvontamenetelmien tehtävänä ei ole ottaa kantaa yhtiöiden operatiivisiin päätöksiin ja koemme tämän myös kyseenalaiseksi siitä syystä, että mielestämme valvontamenetelmien tulisi olla veroneutraaleja. Verolainsäädännössä poistoeron käsittelyä koskevilla säädöksillä on pyritty parantamaan pääomavaltaisten alojen kykyä investoida. Valvontamenetelmien ei tulisi ohjata yhtiöiden päätöksentekoa tähän liittyen ja toisaalta valvontamenetelmien tulisi tukea verkkoinvestointien luonteen mukaista pitkäjänteistä suunnittelua ja vakautta.

Investointikannustin

Investointikannustimen tarkoitus on kannustaa yhtiöitä kehittämään toimintaansa kustannustehokkaaksi myös investointien osalta. Parantuneen investointitehokkuuden tuomat hyödyt näkyvät asiakkaille yksikköhintojen päivityksen myötä.

Uusi esitetty ”hyötyleikkuri” mielestämme ohjaa investointikannustimen kautta huonoon lopputulokseen. Uutta leikkuria perustellaan nopeammilla hyödyillä asiakkaille, mutta esitetyssä muodossa se voi johtaa tilanteeseen missä investointitehokkuuden parantamisella ei ole yhtiölle kannustinvaikutusta. Näin ollen asiakkaille tuleva hyöty leikkurin ja yksikköhintojen päivitysten myötä jäisi saavuttamatta.

Esitämme, että muutos investointikannustimeen jätetään toteuttamatta.

Yksikköhintojen inflaatiokorjaus

Yksikköhintojen tulisi parhaalla mahdollisella tavalla vastata alan komponenttien kulloistakin hintatasoa. Mielestämme yksikköhintojen päivityksen osalta tulisi käyttää inflaatiokorjausta, sillä yksikköhintakyselyn taustalla olevien hintojen ja yksikköhintojen voimaantumisen välissä on suhteellisen pitkä aika. Inflaatiokorjauksen myötä ne vastaisivat parhaalla mahdollisella tavalla jakson alussa todellista kustannustasoa.

Tasapoistojen inflaatiokorjaus

Nyt voimassa olevien valvontamenetelmien mukaan tasapoiston tarkoitus on mahdollistaa riittävien korvausinvestointien tekemisen. Tasapoistojen inflaatiokorjaus mahdollistaa riittävien korvausinvestointien toteuttamisen. Jos tästä luovutaan, näin ei tosiasiallisesti enää tapahdu. Esitämme inflaatiokorjauksen säilyttämistä.

Tehostamiskannustin

StoNED-mallissa tulisi mielestämme käyttää eri jännitetason verkkopituuksille niiden ylläpitokustannuksia vastaavia painokertoimia, koska muutoin samantyyppisillä ja toisiinsa vertautuvilla eri verkonhaltijoilla on merkittävästi erilainen suhteellinen osuus keskijännite- ja pienjänniteverkkoa. Eri jännitetason verkkojen ylläpitokustannukset eroavat merkittävästi ja on sitä suurempi, mitä suurempi jännite.

Suuntaviivoissa operatiiviset kustannukset ja investoinnit eivät ole tasavertaisia vaihtoehtoja. Tämä epätasapainoisuus on ristiriidassa tehostamistavoitteen ja asiakashyödyn kanssa ja hidastaa operatiivisia kuluja vaativien ratkaisujen kehittämistä.

Näkemyksemme mukaan valvontamallin tulisi mahdollistaa ja kannustaa verkkoyhtiötä vaihtoehtoisena keinona investoinneille kasvattamaan operatiivisia kustannuksia, mikäli toimenpiteillä saavutetaan asiakkaille positiivinen kustannusvaikutus. Tämä on erityisen tärkeää toimitusvarmuuden parantamiseen tähtäävissä toimenpiteissä, kuten tehostetun raivauksen (vierimetsien käsittely ja levennetyt johtokadut), ennakoivan viankorjauksen (kuuran kopistelu) ja tehostetun viankorjausvalmiuden ylläpidon mahdollistamisessa. Tällaiset toimenpiteet ovat erityisen käyttökelpoisia ja tärkeitä autioituvilla syrjäseuduilla sekä alueilla missä asiakastiheys on alhainen. Näin vältetään ylisuuret ja väärinkohdistetut investoinnit ja toisaalta varmistetaan syrjäseutujen asiakkaiden tasapuolinen kohtelu.

Suuntaviivoissa esitetään 2 % yleistä tehostamistavoitetta sähköverkkotoiminnoille. Tämä on mielestämme ristiriidassa kehittämisvelvollisuuden ja nopeasti muuttuvan toimintaympäristön verkkoyhtiölle tuomien uusien vastuiden kanssa. Näin ollen tehostamistavoitteen tulisi myös jatkossa olla 0 %.

Esimerkkejä muuttuneen toimintaympäristön tuomista uusista vastuista:

- Varttitase

- Lisääntyneet kyberturvallisuus uhat ja niihin varautuminen sekä kriittisten komponenttien varastoinnista aiheutuvat kustannukset
- Hajautetun tuotannon liityntäkyselyiden voimakas kasvu ja sen myötä asiakaspalvelun lisääntynyt työmäärä ja osaamisvaatimus
- NC-ER vaatimukset
- Työaikalain muutokset, jonka myötä mm. ylityöaika hätätöineen on rajattu aiempaa tiukemmin ja joka lisää tarvetta lisätä käyttökeskuksen ja viankorjauksen resursseja suurhäiriöiden varalta.

Laatukannustin

Suuntaviivoissa esitetään eri jännitetasojen laatukannustimen yhdenmukaistamista. Näkemyksemme mukaan suurjänniteverkon suunnitellut keskeytykset tulisi jättää KAH-laskennan ulkopuolelle, vastaavasti kuten kantaverkon osalta toimitaan. Suunnitellut keskeytykset suunnitellaan ja ajoitetaan hyvissä ajoin yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Suurjänniteverkon suunnittelujen keskeytysten merkitys on erityisen suurin voimakkaasti kasvavan tuulivoimatuotannon verkkoon kytkemiseksi ja siten osana mahdollistamassa meillä olevaa vihreää siirtymää.

Suurjännitteisen verkon KAH-laskennassa siirretyn energian määräytymisessä viitataan valvontakirjeeseen 2538/402/2020, jossa volyyymi on kuvattu alla olevalla tavalla;

”Volyymiä kuvaavana lukuna käytetään suurjännitteiseen jakeluverkkoon verkkopalveluasiakkailta sekä toisilta verkonhaltijoilta vastaanotettua energiaa vähennettynä suurjännitteisen jakeluverkon häviöillä.”

Mielestämme kaavassa pitää huomioida ”muille verkonhaltijoille luovutettu energia”, jotta tuotetulle sähkölle ei lasketa kulutuksen KAH-kustannusta. Kulutuksen KAH arvot ovat näkemyksemme mukaan noin 300-kertaa suurempia kuin todellinen menetetyt tuotannon arvo. Ilman kaavamuutosta verkonhaltijoita kohdellaan eriarvoisesti riippuen siitä, siirretään tuotanto oman verkon kulutukseen vai muille verkonhaltijoille.

Suurjännitteisen jakeluverkon kehittäminen

Suurjännitteisen jakeluverkon kehittämiseen suhteen suuntaviivoissa on tarkennettu Energiaviraston tulkintaa verkko-omaisuuteen sisällytettävistä verkon osista. Mielestämme tarkennettu tulkinta on ristiriidassa kokonaisvaltaisen ja kansataloudellisesti järkevän verkon kehityksen kanssa. Tulokinnassa on sanottu, että reitin tulee olla lyhin mahdollinen. Kokonaisvaltaisen verkon kehittämisen kannalta lyhin reitti ei välttämättä ole paras mahdollinen tai voi johtaa tarpeettomien rinnakkaisten johtojen rakentamiseen.

Suuntaviivoissa on luettavissa, että tulkinta tehdään ns. jälkijättöisesti, eikä esimerkiksi hankeluvan yhteydessä. Olisi kohtuullista, että jos tarkennettu tulkinta tulee voimaan, tulisi se tehdä hankeluvan yhteydessä. Tämä ei kuitenkaan saa pitkittää hankelupien käsittelyä.

Muut

Suuntaviivoissa mainitaan purkukustannusten osalta, että ne tulee saattaa tehostamiskannustimen piiriin. Tämän vuoksi purkukustannuksia ei enää huomioitaisi oikaistussa verkko-omaisuudessa. Purkukustannukset ovat olennainen osa verkkoon tehtäviä korvausinvestointeja. Pidämme nykyistä tapaa käsitellä purkukustannuksia perustelluimpana.

Ystävällisin terveisin

Timo Jutila

Toimitusjohtaja

Kajave Oy